

EX LIBRIS
ILLVSTRISSIMI VIRI,
DN. DAN. LVDOLPHI,
LIB. BAR. de DANCKELMANN,
S. REG. MAI. BORVSS. CONSILIARII
STATVS INTIMI, cetera,
BIBLIOTHECÆ ACAD. FRIDERICIANÆ
TESTAMENTO RELICTIS.

Fe. 21.

14
DE FEBRIBUS

DISPUTATIO XI.

De

PESTILENTIA,

Cujus Theses,

CUM DEO,

SUB PRÆSIDIO

DANIELIS SENNERTI, D.

Facultatis Medicæ Professoris ac Senioris,
& Sereniss. Electoris Saxon. Medici,

Publicè defendendas suscipiet

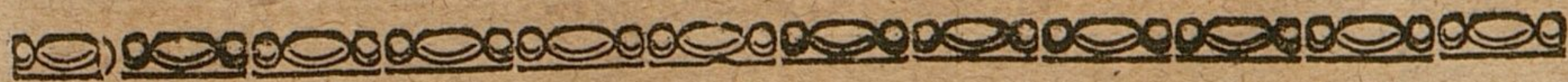
CHRISTOPHORUS MAJUS,

Cassellanus Hassus.

die 5. Julij.

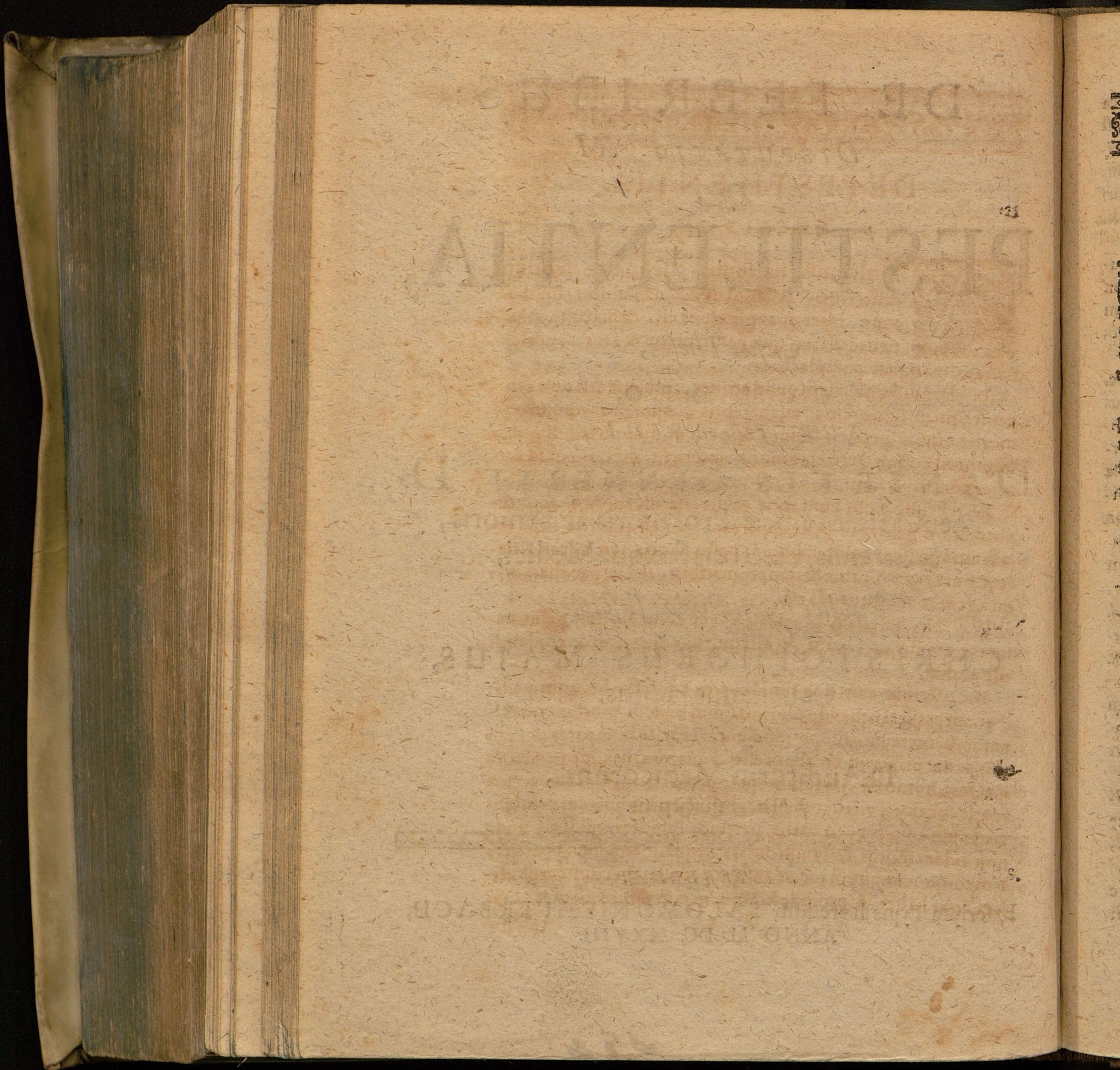
In Auditorio Medicorum,

Horis matutinis.

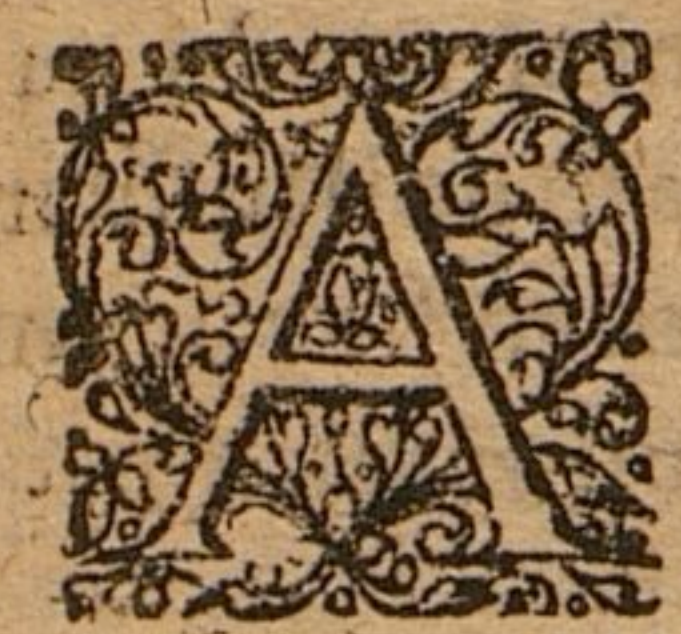
WITTEBERGÆ,

Exscripta Typis hæredum SALOMONIS AUERBACH,
ANNO M. DC. XXVIII.

DE PESTILENTIA.

THESIS I.

Abolvimus hactenus essentielles febrium differentias: restat, ut de accidentalibus jam dicamus. Inter quas præcipua est, & maximè cognitu necessaria, quæ pestilentiam & febres pestilentiales ac malignas complectitur.

II. Et quidem Pestem quod attinet, cum qua etsi non semper, frequentissimè tamen etiam febris conjungitur, nomen id morbo omniù perniciosissimo & periculosissimo tribui notissimum est: Quæ verò ejus morbi natura sit, maximè apud Auctores controversum.

Pestis quid.

III. Primò enim cum varia & diversa morborum ac symptomatum genera in peste appareant: tamen quia illa sæpe etiam citra pestem conspiciuntur, pestis natura non in tot differentibus specie morbis & symptomatibus, sed in peculiari aliquo genere constituenda est.

IV. Neque etiam τὸ ἐπιδημικὸν vel contagiosum pestis naturam constituit; cum & alii morbi contagiosi & epidemii esse possint.

V. Verum cum hoc omnibus in confesso sit, cum pestilentiam grassari, quando plurimi simul eodem morbo corripiuntur & intereunt, aliique inficiuntur: Facile hinc patet, pestem ejus partis primariò morbum esse, à qua vita maximè pendet, & qua læsâ, homo de vita summoperè periclitatur, Cordis sc. vitæ fontis & caloris vitalis officinæ. Etsi enim humor, cui pestilens venenum inhæret, in variis partibus subsistere possit (unde non iidem morbi & symptomata in qualibet peste apparent) tamen quocunque in loco consistat peculiarem cum corde ἀρτηρίας habet, & proindè hominem tam subito jugulat.

A 2

6. Unde

VI. Unde autem vis & qualitas illa cordi infesta & inimica ortum habeat ac dependeat, de eo maxima inter Medicos est controversia. Et quidem nonnulli ex sola putredine pestilentiam constituunt, & putredine pestis naturam absolvi statuunt. Sed cum illi ipsi agnoscant, non omnes febres putridas pestilentes esse, in putredine determinanda variè laborant, eamque alii aliter explicant.

VII. Verum omnes frustra. Quocunque enim modo putredo determinetur, ad pestilentiam constituendam non sufficit. Etenim putredinis gradus & modi, quicunque etiam sint, cum saltem secundum magis & minus sint, speciem non variant, neque pestem à reliquis putridis febribus sejungunt.

VIII. Deinde pestis modo planè alio, quam febres putridæ, lædit. Nam momento ferè sese exserit, & perniciosos effectus edit, stupendo modo sese diffundit, & in quosvis grassatur, tantillum veneni pestilentis alicubi diu latere & integrum conservari & in corpus postea receptum tam subito tam gravia mala producere potest, & eos effectus edit, qui in primarum qualitatatum, à quibus putredinis ratio solum pender, potestate non sunt.

IX. Præterea si à putredine solum pestis proveniret, etiam febris à peste nunquam abesset: Cum tamen observatum sit, aliquando à peste febrem abfuisse, ut ex Hippocrat. 3. epid. comm. 3. t. 25. 55. Galen. 9. de simpl. medic. facult. 5. De terra Armenia. Jac. de partibus in 1. quarti Avicen. cap. de febre pestilenti. Alex. Benedict. Fr. Valleriola loc. comm. lib. 3. cap. 18. & aliis patet.

X. Tandem ipsa curandi ratio longè alia est, quam aliarum febrium putridarum, & pestilens venenum alexipharmaca indicat & requirit, quæ in aliis putridis febribus nec indicantur nec locum habent.

XI. Itaque pestilentiam in oculata, totaque natura cordi adversa qualitate consistere, pestilensque venenum tali qualitate præditum esse statuimus, id quod effectus, ut modo dictum, supra qualitatatum primarum vires satis arguunt.

XII. Pestilentia contagium conjunctum est, pestilentisque veneni

veneni naturam contagium, tanquam accidens proprium, quod
omni sed non soli competit, consequitur.

XIII. Itaque pestilentiam definimus, quod sit *morbis cordis* Definitio.
venenosus, à materia venenata, cordiq; tota substantia peculiariter
adversa, contagiosaq; genitus, & proinde ipse contagiosus, omnesq;
cordis actiones subito & à deo ledens, maximè acutus, lethalis; o-
mnisq; generis perniciofa symptomata inducens.

XIV. Quæ autem specifica hujus veneni natura, & quæ ejus
in diversis pestilentibus constitutionibus differentia sit, nemo
facile explicabit. Mihi probabile videtur esse supremum cor-
ruptionis gradum, quem quidem humores in corpore nostro
recipere possunt, ad quem per multas alterationes, mutationes
& fermentationes pervenitur, & in quem morbi, qui præcesse-
runt, tandem degenerant & abeunt. Unde etiam peste grassan-
te alii morbi sporadici ac benigni omnes ferè silent, imò & qui
præcesserunt epidemii, cessant.

XV. Causas autem pestilentiaæ seu summæ hujus corru- Causæ.
ptionis quod attinet, sunt eæ duplices, aliæ pestem generantes,
aliæ propagantes, quæ contagii nomine comprehenduntur. In-
priori classe sunt aër, stellæ, victus ratio, veneficia, imaginatio
& terror.

XVI. Primò enim aër nonnunquam in se pestilentiaæ semi- Aër.
na continet, quæ ubi cum aère, quem inspiramus, ab homini-
bus attrahuntur, pestilentem morbum in iis excitat. Atque id
ubi accidit, pestilentes constitutiones longè gravissimæ exci-
tantur, & longè perniciosiores iis, ubi per contagium saltem
pestis transferrur.

XVII. Aër autem pestilens evadit quidem, cum in eo cali-
ditatis & humiditatis excessus sunt, qui ad putredinem corpo-
ra disponunt, qualem aëris constitutionem describit Hipp. 3.
epid. comm. 3. : tamen etiam sine tali aëris constitutione pestis
excitari potest, & ea ipsa corruptio non in qualitatibus primis
terminari, sed etiam occultas qualitates & τὸ θεῖον Hippocratis
concurrere necesse est.

XIIX. Venenositatem autem, qualitatemque pestilentem
accipit.

accipit primò à Cælo, dum à stellarū peculiari influentia aër seu in primis qualitatibus ita disponitur, ut putrescat & corrumpatur, seu occulto etiam modo ita afficitur ut in eo *μιάσματα* venenata homini tota substantia adversa generentur. Ad quam rem in primis Saturnum multum posse Astrologi docent.

XIX. Deinde etiam pestilentiae semina accipere potest aër ex terræ cavernis, dum ex iis halitus venenati in aëre diu conclusi geniti exhalant, ad quam rem faciunt terræ motus, qui ejusmodi halitus venenatos commovent, iisque exitum patefaciunt. Ita ex arca diu conclusa aperta pestem exortam fuisse annotavit Julius Capitolinus, *in vero*. Idem accidere potest è stagnantibus aquis & lacubus, puteorum aquis corruptis. Tandem etiam à cadaveribus interfectorum, & locustarum mortuarum copia putrescente, aërem infectum fuisse historiae testantur.

Vitius communis

XX. Secundò pestilens venenum generari potest à victu communi, id quod non rarò accidit in diuturna annonæ caritate, incastris & obsidionibus, ubi homines cibo corrupto & pravo uti coguntur, è quibus pravi humores generantur, qui in corpore detenti amplius corrumpuntur, & tandem pestilentem naturam induunt, id quod historiae satis testantur.

Veneficia

XXI. Tertiò pestem excitant unguenta & pulveres venenati sparsi, id quod à maleficis quibusdam factitatum fuisse historiae itidem testantur. Si quis tamen hoc causæ genus ad contagium referre velit, cum eo non pugnabimus.

Imaginatio

XXII. Quarta causa est Imaginatio & terror ac timor, docuitque experientia, quosdam dum vel è longinquo etiam peste infectos vel mortuos, vel è domo infecta egressos conspexissent, ex terrore nimio & timore in pestem incidisse.

XXIII. Atque hæ sunt causæ, quarum vi in aëre vel corpore hominum pestilens venenum generari potest. Sæpe tamen accidit ut neque aër, neque victus pravus, neque reliquæ causæ pestilentiam excitaverint, sed aliunde ea in locum aliquem per contagium delata & postea etiam per contagium in plures diffusa sit. Etsi enim & alii morbi contagiosi sint, tamen pestis omnium morborum contagiosissimus.

24. Contag.

XXIV. Contagium verò est similis affectionis morbosæ in *Contagium*
alio corpore, per inquinamentum à morboſo corpore commu-
nicatum, productio.

XXV. Ad contagium verò requiruntur tria; Ipsum corpus
contagiosum, quod alia inficit; affectio p. n. quæ alteri com-
municatur; & corpus, quod inficitur.

XXVI. Primò corpus contagiosum est, quod dum morbo
aliquo laborat, non ipsum morbum, (accidens enim de subje-
cto non egreditur) sed aliquid causæ morbificæ de se diffundit,
& alteri communicat, atque hoc modo similem in eo affectum
excitat.

XXVII. Illud enim, quod à corpore contagioso alteri com-
municatur non est ipse morbus, sed corpus quoddam è corpore
morboſo effluens, & in alio receptum, similem affectum in eo
excitare valens. Græci vocant *νοσθησ ἀποκρίσις* & *ἀπορίαι*,
& *μάσματα*. Latini inquinamenta ac semina contagii. Et cum
videamus talia semina non solum in minima quantitate noxias
vires habere, & facilè in corpus sese insinuare, sed etiam diu du-
rare & vires suas integras retinere: & exactissimam missionem
habeant, & spirituosam quodammodo sint, ac occulta aliqua
qualitate vires suas exserant necesse est.

XXVIII. Non uno autem modo contagium disseminatur.
Aliquando enim per halitum, aliquando per poros cutis seu
forma vaporum seu sudoris sordiumque cuti adhaerentium exit,
& aliis corporibus communicatur. Et copiosissimè è corpo-
re infecto hoc *ύιασμα* exit, ubi venenum naturâ fortius est,
eamque vincit, quod in morituriis accidit.

*Contagium
quot modis
disseminetur.*

XXIX. Semina autem contagii communicantur vel per
immediatum contactum, vel per medium aliquod & vehicu-
lum. Vehiculum autem hoc duplex est, aër, & fomes aliquis,
quem appellant. Aër ubi à corporibus infectis contagii semi-
na accepit, in vicina & sæpè etiam remotiora loca ea deferre
potest.

XXX. Fomitis rationem habet; quicquid contagii
semina in se recipere, & aliò transferre potest. Qualia
corpora

corpora sunt rara & porosa; ut linum, gossypium, plumæ, pelles pilosæ animalium, & vestes inde confectæ, plumæ item avium & aves ipsæ. Compertumque est *μιάσματα* illa pestilentia sæpè in fomite aliquot annos latuisse. Imò fieri potest, ut quis pestilentia semina in veste illæsus circumferat, iisque motis ac excussis alium inficiat.

XXXI. Contagium autem pestilens in corpus receptum, illi similem, qua corpus illud, è quo emissum est, laboravit, dispositionem inducit, & quidem plerumque subito: aliquando tamen aliquot diebus in corpore latuisse, antequam sese exerueri, compertum est.

XXXII. Tertio corpus, quod pestilens seminarum recipit, quod attinet, etsi à veneno pestilenti nemo sibi facile immunitatem polliceri possit, alios tamen facilius, alios difficilius infici certum est. Cujus rei causa proculdubio consistit in peculiari aliqua & occulta qualitate cordis, cujus vi veneno pestilenti resistere valet vel non valet.

XXXIII. Quia tamen venenata qualitas sine subjecto è corpore infecto in alia non transfertur, fortius se insinuabit, si in corpus analogum & simile ei, in quo generata est, recipiatur; unde consanguinei, quam alii, facilius inficiuntur.

XXXIV. Sunt tamen & alia, quæ ut pestis facilius admittatur, faciunt. Qui enim copiosius inspirant, ut sit post validum motum, & qui poros corporis habent amplos & patentes, facilius semina pestis, in aère vel fomite aliquo hærentia suscipiunt.

Signa diagnostica.

XXXV. Porrò signa quod attinet, ut de imminentis pestilentia signis, brevitatis studio nihil afferamus, sed qua ratione saltem agnosci possit, dicamus, pestis equidem, cum in plures jam grassatur, non difficulter cognosci potest. Verum antequam in plures diffunditur, vix ullum signum pathognomicum datur, quo certò constare possit, unum vel paucos malè affectos peste laborare.

XXXVI. Postea ubi in plures serpit, non ita difficulter cognoscitur; præciquè cū morbi sporadici omnes ferè sileant. Nam

Nam 1. pestis multos invadit & plerosq; jugulat. 2. contagiosa est, & in alios facilè derivatur, magis, quam ullus alius morbus contagiosus 3. vi sua vires & facultatem vitalem in primis prostermit. 4. unde fiunt pulsus parvi, frequentes, & inæquales, accedit cordis palpitatio, lipothymia, syncope, & summa omninò angustia. 5. si morbus protrahatur, & venenum humores corrumpat, omnis generis mala & symptomata accedunt, & tota ferè corporis œconomia turbatur. Accidant febres, exanthemata varia, bubones, carbunculi. Neque tamen si nullæ maculæ, nullus bubo, vel carbunculus appareat, concludendum, ægrum peste non laborare. Sæpè enim accidit, ut antequam ipsa erumpant, & ob virtutis debilitatem expelli possint, æger morbi vehementia moriatur.

XXXVII. Accidunt & alia omnis generis symptomata. Ubi enim robur corporis à veneni vehementia debilitatur, humores ac spiritus corrumpuntur, excreta mutantur, & urina vel cruda, vel corrupta planè apparent, sudores fiunt fætidi ac intempestivi, per alvum prava, fætida, malè colorata excernuntur, qualitates corporis variè mutantur. Et nihil omninò est in febribus ardentibus & malignis, quod non etiam in pestilentia apparere possit.

XXXVIII. Nullus omninò morbus est, cui aph. Hipp. 19. sect. *Prognostica.* 2. magis competat. Sæpè enim cum maximè blanditur pestilentia, mors inopinatò occupat; contra, qui desperati videbantur, sæpè contra spem evadunt.

XXXIX. Salutis tamen major spes est, ubi tumores subito erumpunt in loco non periculoso, & post eruptionem symptomata remittunt. Si item exanthemata sint boni coloris & cum symptomatum remissione. Si medicamenta, cibus & potus non evomantur; si sudores cum alleviatione erumpant, & alia quæ in febribus salutaribus adesse solent, signa conspiciantur.

XL. Periculum verò summum indicatur, cum tumores non satis erumpunt, carbunculi cordi vicini emergunt, vel iterum evanescunt. Si adsunt deliria, vigiliæ, coma, convulsiones; si æger omnia fætere dixerit; si adsunt tremor cordis, animi deliquia, si omnia vomitu rejiciantur, si extrema frigescant, si sudor sit fri-

B

gidus,

gidus, si alvus varia, nigra, foetida dejiciat, atque alia malignarum febrium prava symptomata adsint.

Præservatio.

XXI. Cum verò tutius sit, ut pestis præcaveatur, quam ut præsens è corpore expellatur, primò de præservatione sollicitos esse decet. Præservandi autem ratio, post Dei auxilium, quod precibus expetere decet, in duobus consistit, primum est, ut causæ omnes, quæ pestem inducere valent, vitentur; deinde ut causarum illarum vis, ubi eas vitare non licet, infringatur, & corpora ad eam recipiendam minus apta, ad resistendum verò fortia reddantur.

XXII. Primò ergò, si pestis alicubi grassatur, omnia cum infectis commercia vitanda sunt, & si quis præter opinionem infectiatur, à reliquis cum omni supellectile separandus, & quidem ad plures septimanas: ædesq; infectæ, ut infra dicitur, mundandæ. Et si dubium sit, an quis revera peste infectus sit, præstat esse nimis cautum, quam temerarium.

XXIII. Si verò pestilentia jam in loco aliquo disseminata sit, tutissimum est, locum mutare, juxta vulgatum versiculum: *Mox, longè, tardè, cede, recede, redi.* Cujus verò rationes non fuerunt, ut locum mutet, is, Dei auxilio implòrato, frequenter alexipharmacis utatur, iisq; adversus occurrens contagium corpus munit, & ut corpus ab omnibus excrementis liberum sit, & in naturali statu conservetur, det operam.

XXIV. Et ut à posteriore incipiamus, corpus equidem fortibus medicamentis non est temerè debilitandum: si tamen quid vitiosorum humorum in corpore fuerit, ne alexipharmacorum vis debilitetur, aut venenum pestilens facile in corpore radices agar, lenioribus purgantibus sensim id evacuandum est. In quem finem utilissima sunt pilulæ Ruffi ab autore, & ab usu pestilenciales nominatæ: è quibus etiam, addito oleo Δ , Elixir proprietatis dictum compositum est. Utilis est etiam Syr. ros. solut: rhabarbarum, agaricus, & quæ ex his componuntur, quæ passim exstant.

XLV. Sanguis, si abundet, venæsectione imminui potest.

XLVI. Diæta sit talis, qua vitiosi humores non cumulentur: cibisq; & potui aliquid alexipharmaci admisceri potest. Et si

etiam

etiam, quod facile fieri potest, excrementitii humoris aliquid cumuletur, subindè per dicta medicamenta evacuari potest.

XLVII. Et cum fontanellæ etiam excrementitios humores sensim è corpore tollant, atq; hinc apparatus ad pestem suscipiendam demant, & eæ tempore pestis utiles sunt.

XLIX. In motu etiam & quiete, somno & vigilia animiq; affectibus mediocritas servanda, & in primis, quantum fieri potest, attenta de peste cogitatio, & metus ejus animo excutiendus.

XLIX. Præter hæc duo adhuc ad præservationem à peste necessaria sunt; Primum, cavendum ne pestilentiaë seminarium attrahatur: Deinde si forsan id nobis ignorantibus accidat, ut corpus adversus id muniatur.

L. Primum ergò danda opera, ut aër, in quo degitur, purus sit. Et proinde primò publica loca ab omnibus sordibus mundanda, & aër igne, ac præcipuè ex ligno juniperi, quercu, pino, lauro, & plantis odoratis incensis, mundetur. Deindè quisq; privatim hominum frequentiam vitet, & proindè rectè à magistratu conventus solemnes & frequentes prohibentur. Fenestræ etiam versus loca infecta claudantur, & aër lignis, ut modò dictum, accensis, vel aceto aliquo bezoardico lateribus ignitis infuso, vel suffumigiis, vel pulvere pyrio accenso mundetur.

LI. Nemo verò facile in publicum, nisi una atq; altera hora post solis ortum, neque jejunus, & non nisi alexipharmacis munitus, prodeat. Itaq; naribus admovenda poma ambraë, noduli, linimenta, odorata, admixtis theriaca, oleo rutæ, zedoariaë, angelicæ, citri, juniperi & similibus. Et sublingua trochisci sublinguales convenientes detineantur, sacculi cordiales cordis regioni applicentur.

LII. Amuleta quoq; à plurimis commendantur è rebus venenatis, arsenico, pulvere bufonum, argento vivo, & similibus parata, quorum descriptiones passim exstant: quæ quicquid præstant, eo modo proculdubio efficiunt, quod totius substantiæ similitudine pestilens venenum ad se trahunt, & à corde averrunt; Sicut à Scorpio percussus oleo ejusdem extra illito sanatur.

tur. Cavendum tamen ne motu incallescant sacculi vel massæ illæ, ne per poros cutis vis illa veneni cordi communicetur.

LIII. Verùm maxima salutis & sanitatis spes est in alexipharmacis: è quibus ea eligenda, quæ longa experientia probata sunt. Simplicia sunt: *Angelica, valeriana, tormentilla, carduus benedictus, acetosa, dictamnus Creticus, & albus, Ruta, vincetoxicum, scabiosa, morsus Diaboli, Pimpinella, olsnicium, veronica, scorzonera, calendula, absinthium, tanacetum, zedoaria, Imperatoria, Gentiana, Bacca Juniperi, nuces juglandès, C. C., os de C. C., Bolus armenus, Terra Sigillata, Smaragdus, Hyacinthus.*

LIV. E quibus variantur composita: inter quæ excellent & longo usu comprobata sunt, *Mithridatium, Theriaca & confectio liberantis.* Sicut & illa antidotus, quæ regi Mithridati adscribitur, de qua Plin. lib. 23. cap. 3, ut & *Theriaca diateffaron.* Quibus Recentiores plurima alia addiderunt, qualia sunt, *Electuarium de croco, sive de Ovo dictum; Diascordium Fraeastorii Antidotus Saxonica, Antidotus Guidonis de Cauliaco, pulvis Cæsaris rubeus, & gryseus; Electuarium Camphoratum Kegleri, & plurima alia, quibus tractatus de pestilentia variorum autorum referti sunt, quærum ad præservationem à peste, tum ad curationem ejusdem utilia sunt, ut potius de delectu, quam de copia hinc sollicitos esse deceat. In qua copia tamen tutius antiquis longo usu probatis confidere decet, quam noviter inventis, quamcunq; etiam speciem & præconia præ se ferant.*

LV. Cum autem infantibus & gravidis illa fortiora & calidiora non conveniant, iis danda medicamenta ex C. C., os. de C. C., radicibus tormentillæ, margaritis, bolo armeno, coralliis, bezoar, lapidibus pretiosis.

LVI. Et cum etiam medicamentorum alexipharmacorum secundum qualitates, quas præter occultas, obtinent, non parva detur differentia, non cuilibet tempori & ætati quælibet conveniunt. Nam in aëre calidiore minus calidis utendum, quod & iis faciendum, qui vel ætatis vel corporis constitutionis ratione calidiores sunt, ne humores incendantur, & febres postea inde contrahantur. Aut si quæ sunt calidiora, aceto præparanda sunt, vel sumenda cum Syr. acetos. citri, acetosæ, acetosellæ, granatorum.

LVII. Non etiam uni Alexipharmaco inhærendum, sed mutanda alexipharmaca, ne natura illis adsuescat, atque ita parum ab eis auxiliu accipere possit.

LIIIX. Cæterum si ullo morbo, in hoc certè, accuratam *Curatio.* curandi rationem perspectam habere oportet: Cum leve aliquod erratum commissum irreparabile damnum pariat.

LIX. Cum autem recta curandi ratio ab indicationibus pendeat, pestis autem cum occultus morbus sit, ejusque natura in occulta qualitate, peculiari vi cordi infesta, summeque contagiosa consistat; ea verò inducatur à natura simili qualitate prædita: facile hinc patet, & ipsam illam occultam qualitatem indicare alexipharmacum contrarium, & causam illam in corpore seu per inspirationem, seu contractum acceptam, aut quovis modo contractam suamotionem & eradicationem indicare. Verum quomodo id fieri debeat, inter Medicos controversum est.

LX. Primò enim cum nec venæsectio, nec purgatio à pesti- *Venæsectio.* lentia, quatenus talis, indicetur, an adhibendæ sint, controversatur. Primò venæsectionem quod attinet, cum ea nec venenum, pestilentemque morbum, nec causam ejus tollat, rarò in usum trahenda, & in ea peste, quæ fit à pravo victu, planè omittenda, ut & in ea, quæ fit ex aëris constitutione pestilente, nisi magna adsit sanguinis copia, quæ imminuenda, ejusque æstus temperandus sit. Si verò à contagio pestis contracta, & ea deprehendatur sanguinis copia, ut metuendum sit, ne putrida febris tanta, à qua æger non minus, quam ob ipsam pestem periclitari posset, accedat, aut sanguinis ad loca inconvenientia impetus animadvertatur, viresque potius copia oppressæ, quam dissipatæ sint, venæsectione instituire licet, tantam tamen, quantum vires ferunt: Et quidem mox in principio: Nam horis 12. vel pluribus elapsis tutius est, venæsectionem omittere; cum vires vehementia veneni fractæ eam amplius non ferant.

LXI. Locum venæsectionis quod attinet, talis eligendus, ut naturæ motus adjuvetur, non impediatur, simulque à loco nobili materia pestilens avertatur. Ideoque si parotis post aures, vel bubo sub axillis, aut carbunculus in partibus superioribus erumpat, in brachio ejusdem lateris vena aperienda. Si autem

in inguinibus bubo erumpat, in pede ejusdem lateris vena aperienda. Si verò carbunculus in alterutro crure oriatur, cum is inflammationem & dolorem vehementissimum, quo vires de-jiciuntur excitare soleat, commodum est, in opposito crure venam aperire. Neq; enim hoc modo naturæ motus impeditur sed ita etiam à partibus superioribus materia versus inferiora trahitur, & nimius ad locum affectum fluxus, atque inflammationis augmentum prohibetur.

LXII. Purgatio deindè etiam veneno pestilenti, non indicatur, nec ullo purgante medicamento seminarium pestis ejicitur; nisi forsan magna naturæ commotione facta; id quod cum periculo conjunctum.

LXIII. Et cum Natura plerumq; venenum pestilens ad ambitum corporis expellat, purgatione hic motus naturæ impeditur, venenumq; pestilens ad interiora retrahitur, humoribusq; magis permiscetur, & humorum motu comitato, periculosissima imò lethales vomitiones & diarrhœæ excitantur. Ideoq; non in purgatione, sed imprimis in alexipharmacis, post Deum, salutis spes collocanda.

LXIV. Quapropter tutissimum fuerit, si quis peste correptum se sentiat, statim, Dei auxilio prius implorato, ad alexipharmaca confugere, & efficacissimum aliquod atq; experientia probatum medicamentum sumere, & si primum vomitu rejiciatur, statim id repetere: imò etsi id retineatur, semel sumere non sufficit, sed horarum 24. spatio ter alexipharmacum exhibendum, & per biduum hoc modo continuandum, donec veneni vis fracta sit.

LXV. Sumpto medicamento se æger ad sudorem componat, imprimis primâ & secundâ vice, aëremq; frigidum non admittat, atq; si vires ferant, ad duas horas sudorem continuet.

LXVI. A somno abstineat æger, donec bis sudaverit: Et inter sudandum reficiatur conserv. & Syr. rosar., acetosæ, acetosit. citri, granatorum, ribes, cum aquis cordialibus, & odoramentis naribus admotis, & per cubiculum sparsis. Utile etiam fuerit panem à furno calentem aliqua parte excavare, cavitatemq; theriaca implere, & umbilico, vel sub alas apponere. Finito sudore

dore corpus linteis mundis calentibus exsicceetur, cavendo, ne
aër frigidus admittatur, & linteamina ac tegumenta lectorum
mutentur. Post sudorem aeger cibis *εύχύμοις* & *εύπέπτοις* nutria-
tur, modica tamen quantitate sumptis.

LXVII. Ubi semel sudavit aeger, si venæ sectione opus sit, in-
stituat eum, ut antea dictum, modo. Et ubi alexipharmaca per
biduum continuata sunt, & corpus sit cacochymicum, aut ab in-
terno humorum vitio pestis dependeat, & à febre magnum pe-
riculum metuendum sit, purgans exhibere non in utile fuerit, ut
pars aliqua materiae putredinem concepturæ, febremq; aucturæ
tollatur, ut natura reliquum facilius vincere possit. Sint au-
tem illa, mitiora, Syr. ros. solut., tamarindi, rhabarbarum, agari-
cus, pil. pestilentiales, triphera persica, syr. diasereos.

LXVIII. Postea etiam si sudorem ciere opus non sit, (si tamen
die critico erumpat, non impediendus est) continuanda tamen
sunt ea medicamenta, quæ putredinem inhibent, febre maligne
resistunt, incendiumq; in visceribus & humoribus extinguunt.

LXIX. Ita q; tum de Theriaca & aliis medicamentis calidis
observandum, ne temerè sine ullo morbi, naturæ, ætatis & alia-
liarum circumstantiarum respectu usurpentur. Qua propter ubi
febris jam corpus occupavit, post sudorem talia non nisi refri-
gerantibus admistis, vel etiam refrigerantia sola exhibenda, qua-
lia sunt Syrup. acetosirat. citri, acetosæ, acetosellæ, granato-
rum, ribes, rubi idæi, ut & margaritæ, corallia, lapides pretiosi,
bezoar.

LXX. Cum autem natura plerumque partem materiae ve-
nensæ ad ambitum corporis expellere & bubones & car-
bunculos excitare soleat: si perfectè aut certè maxima veneni
pars in bubonem expulsa sit, id quod cognoscitur, ex febris &
symptomatum remissione, concoctionem, etsi non perfectam,
ut in aliis tumoribus, exspectare licet, eaque omnibus modis
adjuvanda. Si verò vel bubo non satis erumpat, vel nimis augea-
tur, febris tamen & symptomata non remittant, nec aeger meli-
ore habeat, danda opera, ut veneno quàm primū exitus patefiat. Ita q;
vel vesicantia imponenda, vel cutis scarificanda, ut venenum
liberè exspirare, humoresq; pestilentes effluere possint.

71. Magno

LXXI. Magno etiam cum ægri commodo, licet incisio facta non sit, pulli gallinacei vel columbini circa anum deplumati apponuntur, idq; sæpius reperatur; vel bubo exsiccatu vino emollienti imponatur. Postea detur opera, ut materia reliqua per idonea medicamenta, passim descripta, maturetur.

LXXII. In locum incisione apertum digestiva idonea imponantur, & si incisio minus profunda sit, & pus adhuc conclusum detineatur, scalpello aperiendus est tumor, ulcusq; convenientibus medicamentis mundandum, nec ulcus claudendum, donec omne venenum effluxerit.

LXXIII. Carbunculi verò statim scarificandi sunt, & quidem satis profundè, ut pestilens & corruptus humor effluat, postea emplastrum aliquod conveniens imponatur, quale est de fuligine & alia passim descripta. Nonnulli magnetem arsenicalem imponunt. Imponere etiam utile est bufonem, exsiccatum, vino maceratum.

LXXIV. Locis verò vicinis, ne venenum ad interiora regrediatur, defensivum aliquod ex refrigerantibus, siccantibus & adstringentibus imponendum. Nonnulli sapphiro in cute circa carbunculum circulum ducunt, ne venenum latius serpat, sed extinguatur.

LXXV. Et si carbunculus nimium augeatur, summumque dolorem excitet, venam sub carbunculo aperire utile est, ut sanguis ille corruptus evacuetur. Et ad calorem extinguendum, emplastrum de cynoglossa adhibendum. Eschara ubi generata fuerit, unguento conveniente demenda. Toto verò curationis tempore singulis septimanis bis potiuncula aliqua è temperatis alexipharmacis exhibenda, ne veneni aliquid in corpore relinquantur.

F I N I S.

Ug 576

ULB Halle 3
004 814 231

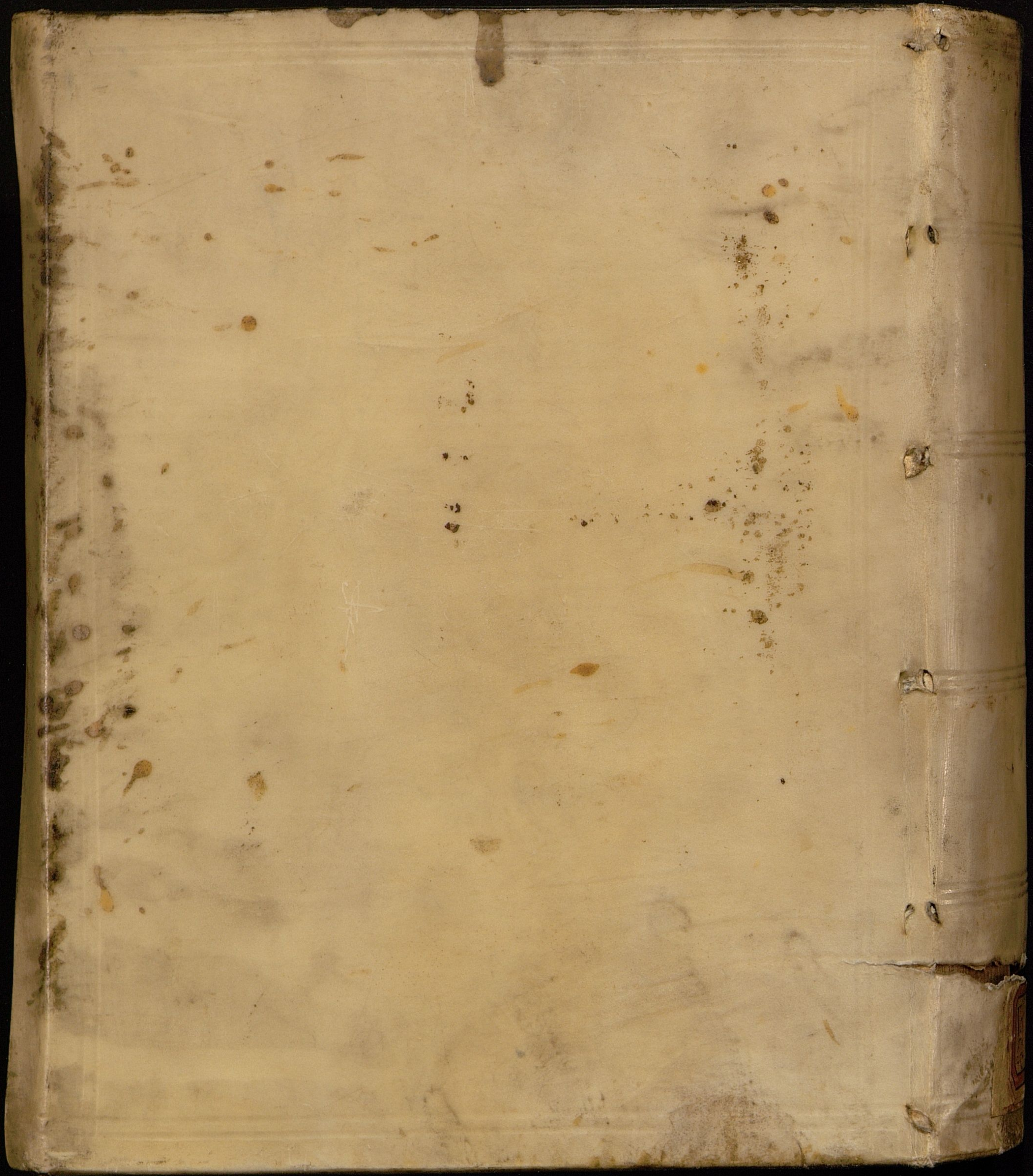

f

sb

Vollm

14

DE FEBRIBUS
DISPUTATIO XI.
De
PESTILENTIA,

Cujus Theses,

CUM DEO,
SUB PRÆSIDIO

DANIELIS SENNERTI, D.
Facultatis Medicæ Professoris ac Senioris,
& Sereniss. Electoris Saxon. Medici,

Publicè defendendas suscipiet

CHRISTOPHORUS MAJUS,
Cassellanus Hassus.

die 5. Julij.

In Auditorio Medicorum,
Horis matutinis.

WITTEBERGÆ,

Exscripta Typis hæredum SALOMONIS AUERBACH,
ANNO M. DC. XXVIII.

